

עזרא: האחשתרנים - י"א הפרדים: הרמכים - הן הסוסיות וכן בלשון ישמעאל שרוב מתכונתה כדרך לשון הקדש ובני הסוסיות³⁸⁰ חזקים מבני האתונות: שו"ת הר"ן³⁸¹: ועיינתי בדברי מפרשי הפסוק, ומהם אומרים האחשתרנים מלה מורכבת, וענינה אחש תרין והנו"ן נוספת והיו"ד והמ"ם סימן הרבים, וענינה בהמות חשובות באות משני מינים והם הפרדים, ומפני שיש מהם שאמם סוסיא ומהם שאמם חמורה אמר בני הרמכים, כלומר בני סוסיות שהם חשובים יותר, זהו מה שפירשו בו קצת המפרשים... ר' עובדיה מברטנורא מסכת כלאים³⁸²: והרמך מותר - שכולם מין אחד ואמם סוס, ובלשון ערבי קורין לסוסיא נקבה רמ"ך, ודומה לו בני הרמכים... בעלי

³⁸⁰ ראה הס' תורת ראשונים ב' עמוד ק"ט, רע"ג, רצ"ז: הדוד מתחיל בדברי פיוס: לססתי ברכבי פרעה דמיתוך רעיתי. דוד המלך, עשה משמרת להלאו: רק לא ירבה לו סוסים ולא ישיב את העם מצרימה" ולא היה רוכב על סוס, כ"א על פרדה, שנולדה מסוסיא וחמור, קלת המרוץ, קטנה ועקרה: והרכבתם את שלמה בני על הפרדה אשר לי. את רעיתי הקטנה האהובה דומה ל"סוסיא" זו שלי, שהיא קטנה וננסית לגבי מרכבות פרעה, שסוסים גבורים ומזוינים רתומים בה שיראה להן וגובה להן, אבל אני אעשה אותך חטיבה מיוחדת, שאקשטך בתורים ובחרוזי זהב וכסף, שיוסיפו לך הוד ותפארת על כל בנות ירושלים, כמו שמקשטים במצללות הסוס ובורדאות סומקאות.

³⁸¹ סימן ע"ט. ע"ע בס' שו"ת הריב"ש סימן ש"צ שצ"א.

³⁸² פרק ח' משנה ה'.

תמר³⁸³: והרמך מותר ר"א בשם ר"ל רמכה דלא כלינס כמה דתימר בני הרמכים. ופירשו... שרמך הוא מין פרדה שאמו סוס, והוא חשוב מין סוס ומותר עם סוס, ואכן מפורש כן בפסוק גופו, וישלח ספרים ביד הרצים בסוסים רוכבי הרכש האחשתרנים בני הרמכים... מאידך, ברמב"ם בהלכות כלאים³⁸⁴: והסוס עם הפרד והפרד עם החמור... אף על פי שדומין זה לזה הרי הן כלאים זה בזה...

והנה נמצא מדרש מפורש בעניין, היינו מדרש תנחומא (ורשא)³⁸⁵: ויוסף אברהם, זשה"כ ואני תמיד איחל והוספתי על כל תהלתך, א"ר יודן **כתיב לא ירבה לו סוסים ושלמה כשמלך אפילו אחד לא היה לו אלא על הפרדה רכב** [שנ' והרכבתם את שלמה בני על הפרדה אשר לי וגו' וכתב וירכיבו אותו על פרדת

³⁸³ כלאים פרק ח' הלכה ד'.

³⁸⁴ פרק ט'.

³⁸⁵ פרשת חיי שרה סימן ז'. ע' פי' התפילות והברכות ב' ס"ו: היינו בתנחומא... הוי והוספתי על כל תהלתך. כתיב לא ירבה לו סוסים ושלמה המלך אפ' סוס אחד לא היה לו, אלא על הפרד רכב והוסיף עוד... וזהו הוספתי על כל תהלתך, כמו שלמה המלך שזימן לו הקב"ה בעת הצורך הרבה סוסים... ועי' ילקוט מכירי לתהילים א' קע"ג א', אגדת בראשית פרק ל"ז, ס' הליקוטים ו' פ"א ב', וע"ע בדברי שערי חיים - בראשית עמוד קס"ח, חכמת התורה ה' עמוד תקפ"ב, נדרי זריזין ג' עמ' ס"ג.

המלך³⁸⁶] והוסיף עוד, [שנ' ויהי לשלמה אלף אורות סוסים למרכבו ושנים עשר אלף פרשים]³⁸⁷, א"ר חוניה כתיב ביום השמיני ימול בשר ערלתו כשמל בנו אפילו אדם ממשכן עצמו משמח אותו היום הוי אומר והוספתי על כל תהלתך, ורבנן אמרי מדבר באברהם אמר לפני הקדוש ברוך הוא כך אמרת לי כי ביצחק יקרא לך זרע הרי הוספת לי מברכתך ואני מוליד כמה בנים, לכך נאמר ויוסף אברהם ויקח אשה.

למען הרבות סוס

לענ"ד, יש מקום להוסיף כאן סברה נוספת שתחלק דין הפרד מדין הסוס, ע"פ רש"י פרשת ראה: ולמה נאמרו אילו, מה אילו מיוחדין שהן בכלל ברכה, אף כל שהוא בכלל ברכה, יצאו פרדות. מוצאו בקידושין³⁸⁸, אשר שם ברש"י יש: בכלל ברכה - צאן פרה ורבה וכן גידולי קרקע. אף בשבת³⁸⁹: זרעך כקלוט וכפרדה דלא פרה ולא רביא... בראשית רבה³⁹⁰: אמרו אברהם זה פרדה עקרה הוא אינו מוליד... מקבילות.

³⁸⁶ קבץ על יד ט"ז א' עמ' 32 מכ"י, ע"ש בהערה.

³⁸⁷ שם.

³⁸⁸ דף י"ז א'.

³⁸⁹ ס"ז, א'.

³⁹⁰ פרשת נח - פרשה ל"ח.